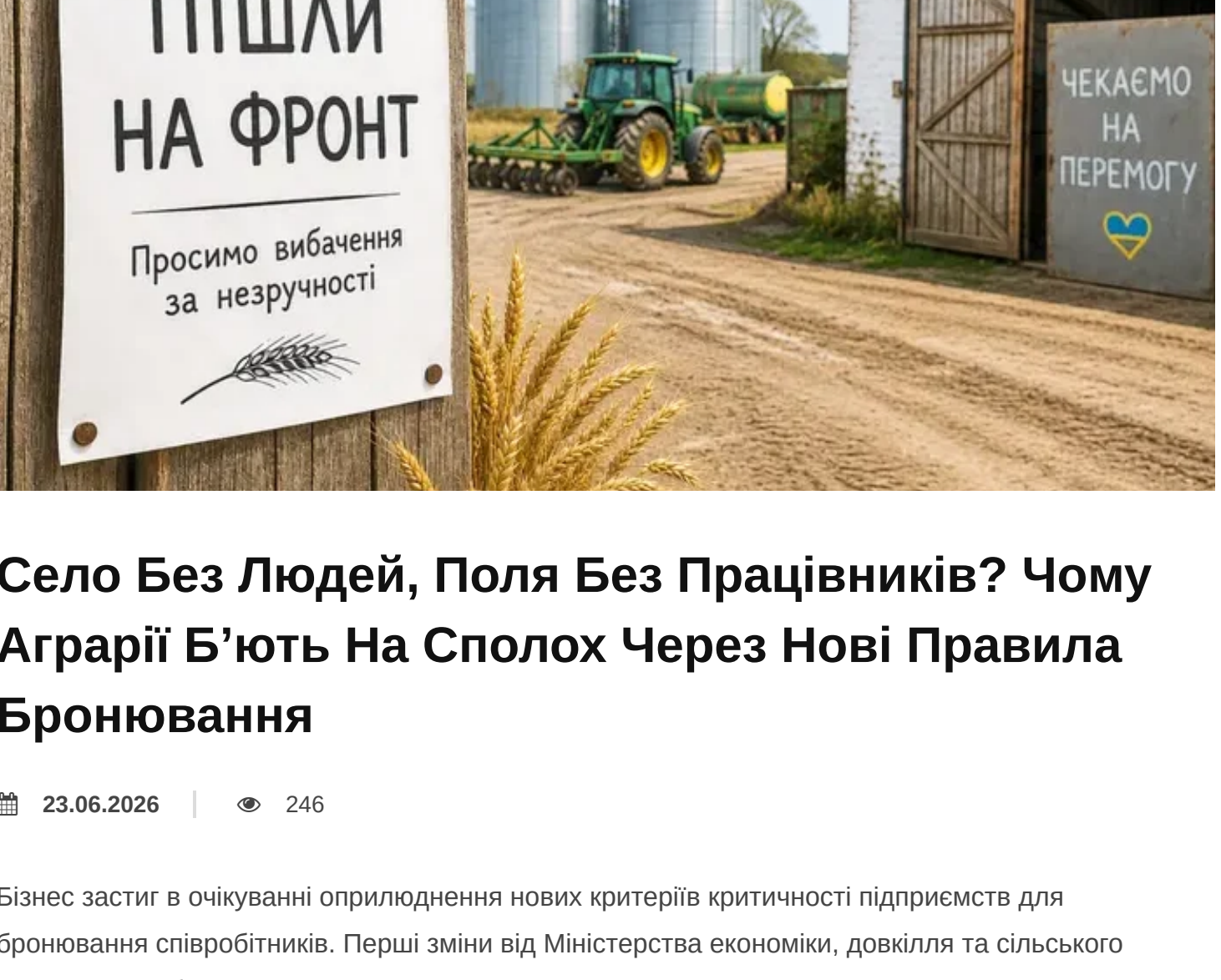

Село Без Людей, Поля Без Працівників? Чому Аграрії Б'ють На Сполох Через Нові Правила Бронювання

Головна | Публікації | [«Село без людей, поля без працівників? Чому аграрії б'ють на сполох через нові правила бронювання»](#)

Село Без Людей, Поля Без Працівників? Чому Аграрії Б'ють На Сполох Через Нові Правила Бронювання

23.06.2026 246

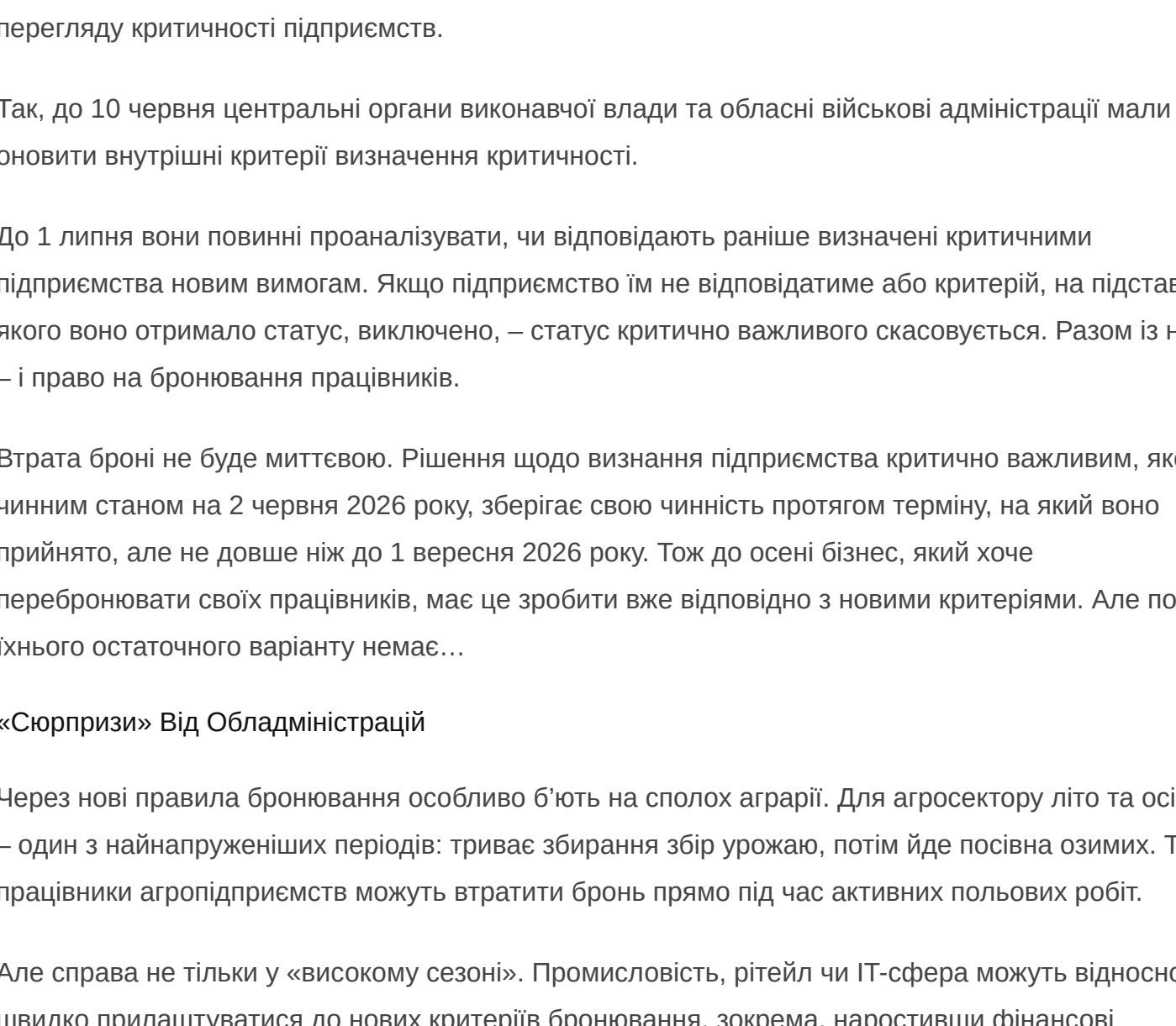
Бізнес застє в очікуванні оприлюднення нових критеріїв критичності підприємства для бронювання співробітників. Перші зміни від Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства були озвучені ще в травні.

Ключовою нововведє стало підвищення вимог до рівня середньої зарплати працівників на права на бронювання, що претендує на статус критичного для підтвердження свого статусу та права на бронювання воно має платити своїм працівникам вже не 2,5 мінімальні зарплати (21 618 грн), а три – 25 941 грн. Старий поріг у 21 618 грн залишається чинним лише для підприємств на придірфронтних територіях.

Також Кабінє уточнив: якщо працівник трудиться на одному підприємстві, а на іншому – працює/застєваний за сумісництвом, то при розрахунку квоти бронювання він враховується лише за одним з місць роботи.

Цє нововведення має захити шпарину, бо компанії штучно збільшували свій штат військовозобов'язаних за рахунок сумісників: цє надавало змогу підняти загальну кількість працівників «продуктив» квоти для бронювання.

«Система має бути зрозумілою, чесною і захищеною від маніпуляцій. Уважнені зміни дозволяють зберегти баланс між потребами оборони та стабільною роботою підприємств, без яких неможливе функціонування економіки в умовах війни», – так пояснював нововведення міністр економіки Олександр Собольєв.

Міністр економіки Олександр Собольєв обіцяє зробити нову систему надання критичності зрозумілою та збалансованою. Чи вийде?
photo: facebook.com/oleksii.sobolev

Урядові [постанова №692](#), що була прийнята наприкінці травня, запровадила алгоритм для щорічного перегляду критичності підприємств.

Так, до 10 червня центральні органи виконавчої влади та обласні військові адміністрації мали оновити внутрішні критерії визначення критичності.

До 1 липня вони повинні проаналізувати, чи відповідають раніше визначені критеріями підприємства новим вимогам. Якщо підприємство їм не відповідає/тиме або критерії, на підставі якого воно отримало статус, виключено, – статус критично важливого скасовується. Разом із ним – і право на бронювання працівників.

Втрача броби не буде миттєво. Рішення щодо визначення підприємства критично важливим, яке є чинним станом на 2 червня 2026 року, зберігає свою чинність протягом терміну, на який воно прийнято, але не довше ніж до 1 вересня 2026 року. Тож до осені бізнес, який хоче перебрюновати своїх працівників, має цє зробити вже відповідно з новими критеріями. Але поки існуючого остаточного варіанту немає...

«Сюрпризи» Від Обладміністрації

Через нові правила бронювання особливо б'ють на сполох аграрії. Для агросектору літо та оснь – один з найнапруженіших періодів: триває збирання збір урожаю, потім їде посівна озимих. Тож працівники агропідприємств можуть втратити брону прямо під час активних польових робіт.

Але справа не тільки у «високому сезоні». Промисловість, ретейл чи IT-сфера можуть відносно швидко призначуватися до нових критеріїв бронювання, зокрема, наростаючи фінансові обороти або змінюючи бізнес-модель. Обороти фермера напрямку прив'язаний до профілю агропривирництва, площі угідь, врожайності та ринкових цін. Подвоїти обсяг своєї діяльності, набрати зайвий штат чи продавати свою продукцію кардинально дорожче, він просто не може.

Всестороння аграрна рада вже офіційно звернулася до уряду з вимогою терміново врегулювати ситуацію: нові критерії критичності можуть залишити господарства без працівників у найбільш невідатний момент. При цьому левачів аграріїв не стільки обов'язкові для всіх критеріїв Мінекономіки, скільки регіональних.

Уряд фактично переклав визначення критичності малих та середніх агропідприємств на ОВА [постановою №76](#) наприкінці минулого року. У грудні 2025-го Кабінє та Мінекономіка змінили критерії бронювання від мобілізації для агропідприємств. Зокрема, площа землі, оформленої на агропривирництво, з тих пір має становити не 500, а 1000 га. Також економічно активно вважастся компанія з річним доходом 40 млн грн замість попередніх 20 млн грн. Питання бронювання підприємств із земельним банком, меншим за 1000 га, – відтерте прерогатива обладміністрацій, а ті виставляють кожна свої критерії.

Протягом червня обласні військові адміністрації прийняли свої проєкти визначення нових показників критичності, які наразі чекають на узгодження з економією та обороною. Критерії в регіонах розрізняє, але ключове збереження в низці областей – збільшення мінімального земельного банку, який має бути в обробці агропідприємства, що претендує на критичність.

Аграрії з таким «любовним» підходом чиновників не погоджуються, які з практикою різних критеріїв бронювання в різних областях. Два фермерські господарства у сусідніх регіонах можуть обробити однакову кількість гектарів і сплачувати однакові податки, але одне з них збереже критичність та право на бронювання, а інше – ні, бо місцева обладміністрація встановила вищу планку критичності.

Так, **Сумська ОВА** вимагає для надання критичності агропідприємства, оброблення ним угідь на площі не менше ніж 100 га. Окремо чиновники прописали вимоги для тих, хто займається тваринництвом: господарство може бронуовати співробітників, якщо має поголів'я великої рогатої худоби 30 голів та більше, талубо свиней 300 голів та більше, талубо овець талубо на 300 голів та більше, талубо птиці свійської 1000 голів та більше.

Раніше в Сумській області взагалі не було окремо вписаних критеріїв для аграріїв, вони проходили по тих же критеріях, що інші претенденти на бронювання. Пляшка була тільки щодо мінімальної кількості працівників – троє замість п'яти.

Черкаська ОВА у порівнянні з попередніми критеріями залишила вимоги в мінімум 10 гектарів для вирощування плодівих талубо ягідних культур, а також овочевих культур талубо картоплі. Сума збільшилася з 50 до 100 гектарів – для вирощування інших сільськогосподарських культур.

Кіровоградська ОВА збільшила вимоги до оброблюваної землі для сільськогосподарських культур зі 100 до 200 га, податкове навантаження зросло з 3200 грн до 3800 грн на га.

На **Одеській** збільшили земельний ліміт для сільськогосподарських культур зі 100 до 200 га, на **Рівненській** – з 40 до 50 га.

На цьому тлі критерії критичності для фермерських господарств від **Дніпропетровської ОВА** виглядають просто «райськими»: лише обсяг річного доходу не менший ніж 500 тис. грн.

Окрім цих показників, низка обладміністрацій вимагає збільшення мінімальної кількості працівників на агропідприємстві (в тій же Рівненській області – з 5 до 10 осіб).

Ключове оновлення критичності в низці областей – збільшення обсягу землі, який має бути в обробці агропідприємства
photo: depositphotos.com

Загалом кожна обладміністрація сама визначає свої критерії критичності: цє може бути і розмір угідь, і кількість працівників, і доходи за рік, і сума сплечених податків у розрахунок на гектар...

Голова агропідприємства на Черкащині, який просив не називати його імені, так описує стан справ після оприлюднення нових критеріїв: «У нас підприємство більше 50, але менше, ніж 100 га. Зараз Черкаська ОВА оновила критерії: з'явилися норми про мінімальний поріг в 100 га та не менше п'яти працівників замість трьох. Множимо мінімальні для критичності 26 тис. грн зарплати на п'ять працівників: 130 тис. грн плюс нарахування 22% в Пенсійний фонд – 158 600 грн на місяць. З'яв цє – 1,9 млн грн. А загальний дохід нашого господарства – 3,5 млн грн. Тобто всі кошти будуть йти на зарплату, бо на добрих та зацікавлених нічого не залишиться. В Кіровоградській області критерії ще жорсткіші: було 100 га – стало 200 га та десять працівників. Порівняйте цє з тими ж іншими критеріями, які діють в Дніпропетровській області».

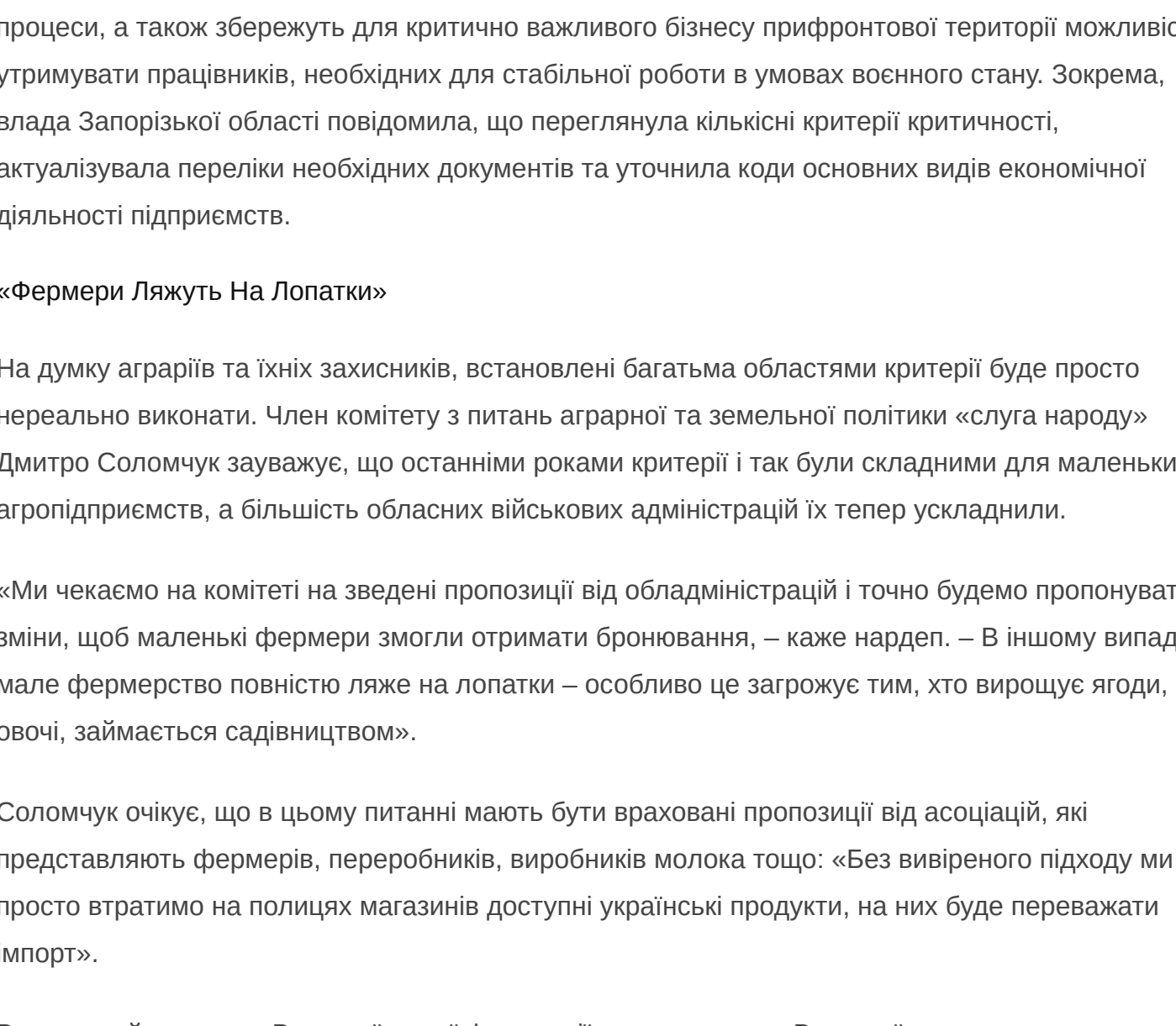
Як Формуються Критичність

Розберемо для прикладу, як готувалися нові критерії бронювання, зокрема, й для агропідприємств, у Хмельницькій області. Заступник голови Хмельницької ОВА Роман Ужва у коментарі «Главком» повідомив: нові пропозиції обладміністрації для бізнесу не значенять сектору промисловості.

«На початку війни у нас була вимога до підприємств промисловості, які бачають отримати «критичність», – не менше 100 зареєстрованих працівників. Цей показник пізніше переглянули і нині складає 30 зареєстрованих працівників. В останніх змінах ми його не чіпали. Тобто на Хмельниччині є низка середніх підприємств, зокрема, харчової промисловості, які при невеликій зайнятості людей, продукують великі обсяги податків», – пояснив господарів.

Натомість незначні коригування усе ж зазнач (у разі затвердження Мінекономіки) аграрний напрямку. Зокрема, підвищується планка земельного банку: з 50 до 100 га. Цє означає, що претендувати на одержання статусу критичності зможуть ті агропідприємства, які мають в оброботі 100 га і більше гектарів. Таким чином, за грубими підрахунками, втратити можливість бронування можуть до 30 сільгоспосикманій.

«Варто чітко розуміти: ставка робиться на підприємства, які приносять доходи до бюджетів різних рівнів під час великої війни. У процесі аналізу ми вийшли на цифру, що від 100 га – цє вже підприємство, яке можна розглядати як важливе для економіки. Окремо враховувався й фактор забезпечення продовольчої безпеки краю», – пояснив Ужва.

Заступник голови Хмельницької ОВА Роман Ужва вважає, що важливим для економіки можна вважати підприємство з земельним банком від 100 га. Згоди з цією цифрою не всі
photo: adm-khm.gov.ua

Також обласна влада ініціювала введення критерію критичності для осіб, котрі займаються тепличним господарством, – від 1 га площі. На Хмельниччині у тепличних, здебільшого, вирощують помідори, огірки, а також ягоди, які переробляють на джем і відраховують на експорт.

«Зараз тепличний сектор стрімко розвивається. Нещодавно відвідав П'ятиий міжнародний інвестиційний конгрес в Києві. До мене підійшла представниця Тоговеї палати в Японії, яка розповіла про пошук партнерів для запуску проєкту з будівництва теплиць в одній з областей України. Зі свого боку наш бізнес повинен розробити такі технології, щоб вирощування продукції на менших площах давало більшу ефективність», – зазначив заступник голови Хмельницької ОВА.

Також для аграрного сектору Хмельниччини, який бачає бронування, введено критерій – не менше п'яти робочих місць. Такий само встановлено в низці інших регіонів. Окремо збережено зміни на матеріалі незалежного впливу на функціонування економіки області та мобілізаційні проєкти, а також зберігають для критично важливого бізнесу прибрюнованої території можливість утримувати працівників, необхідних для стабільної роботи в умовах воєнного стану. Зокрема, влада Запорізької області повідомля, що переглянула коди критерії критичності, актуалізувала переліки необхідних документів та уточнила коди основних видів економічної діяльності підприємств.

«Фермери Ляжуть На Лопатки»

На думку аграріїв та тих же захисників, встановлені багатьма областями критерії буде просто нерально виконати. Член комітету з питань аграрної і технополітичної області до Дмитро Соломчук зауважує, що останніми роками критерії і так були складними для малихеньких агропідприємств, а більшість обласних військових адміністрацій їх тепер ускладнює.

«Ми чекаємо на комітети на зведені пропозиції від обладміністрацій і тоді будемо пропонувати зміни, щоб малий фермер міг отримати бронювання, – каже наредп. – В знайому випадку малий фермерство повністю ляже на лопатки – особливо цє загрозить тим, хто вирощує ягоди, овочі, займається садівництвом».

Соломчук описує, що в цьому питанні мають бути враховані пропозиції від асоціацій, які представляють фермерів, переробників, виробників м'ясохолодів тощо: «Без вивченого періоду ми просто втрачимо на полицях магазинів доступні українські продукти, на них буде переважають імпорти».

Виконавчий директор Всукраїнської федерації агропривирництва, голова Всеукраїнського конгресу фермерів Іван Слободянський вважає основною проголою розв'язання розмаїтих критеріїв. Він впевнений, що оптимальним варіантом було б приведення їх урядом до спільного знаменника.

«Хотілося, щоб Міністерство економіки, наприклад, надало методичні рекомендації, бо ті критерії, що видали ОВА, дуже різняться: від адекватних в Дніпропетровській області до неадекватних в Черкаській, – каже Слободянський. – Наша пропозиція така: на фермерських господарствах, де переважно використовуються власна продукція засвоєння або голови господарства, потрібно, щоб він підпадав безумовному бронюванню, але з розумом: не більше як середній зарплати буде і самі 25-26 тис. грн, ми вимагаємо наявності критеріїв, які ми претендувати на критичність. Бо хоч у нього 1,0, хоч 20 га, цє неможливо бути обробляти, наповнювати економіку та приносити користь державі. Якщо всіх фермерів заб'ють, то хто буде на ній працювати? Мабуть, великі холдинги. Можливо, на їх користь тави критерії і приймаються».

Голова фермерської асоціації стверджує, що якщо критерії будуть прив'язані до кількості землі в оброботі (до 100 га), бронювання втратить близько 60-70 % фермерів.

Повні всі очікують на фінальні рішення уряду, експерти аналізують: нинішня система оцінки критичності базується на хибних показниках. Намагаючи оцінити важливість підприємства виключно масштабами його діяльності створює копу нереквієв.

Юрист-додарник Руслан Сокол зізнається, що сам по собі великий розмір підприємства не означає його критичної важливості. Малея обробити значні площі землі, мати великі обороти та водночас не мати належного впливу на функціонування економіки області і місцевих бюджетів.

Одні великі аграрні холдинги працюють за моделлю, де експортні операції та відшкодування ПДВ суттєво впливають на обсяг податків, що фактично залишаються в бюджетній системі. Натомість середні та навіть невеликі підприємства часто забезпечують значні надходження податку на доходи фізичних осіб, військовий зборот та Єдиного соціального внеску, утримують робочі місця безпосередньо в громадах і є важливими для місцевої економіки. І саме ПДФО та військовий збір безпосередньо впливають на фінансово спроможність територіальних громад».

Сокол також звертає увагу на те, що практика попередніх років показала наявність перекосів і на рівні окремих ОВА. «В окремих випадках додаткові регіональні критерії фактично створювали переваги для господарств із значущим земельним банком, але з неперспективною великою кількістю працівників, – знає експерт. – Такі підходи також викликають запитання щодо об'єктивності оцінки критичності, оскільки сама по собі чисельність персоналу не завжди свідчить про економічне значення підприємства».

Віні аграрії не пошкодуват надуї на перелік видів діяльності, ОВА проєктує критеріїв. За словами Аналіта Гайворонської, заступниці міністра економіки, доклякати критеріїв для господарства Тарас Висоцький обіцяє, що в уряді їх не підірвуть без узгодження з представниками профільних громадських організацій, зокрема, фермерів.

Як стверджують джерела «Главкома» в Мінекономіки, міністерство найближчим часом може видати окремий наказ: в ньому буде йтися про те, що умовні критерії для аграріїв не задовільні. Аналогічно цюто тавим мають бути і умовні критеріїв для підприємств від обласних адміністрацій. Часу до 1 липня, коли за урядом грає часом має бути визначено, чи відповідають чинні критерії підприємства новим вимогам, лишилося обмаль.

Павло Вусць, Віталій Тарпенюк, «Главком»

Поділіться цією статтею!
[f](#) [t](#) [v](#) [g+](#) [e](#) [n](#) [in](#)

[< Попередня стаття](#) | [Наступна стаття >](#)

Світлий Бан Виділив Україні Мільярди На Бізнес і... | Росія Поповилася На Діалог З Мєрсохімом

Максим Бондарь
[f](#) [t](#) [v](#) [g+](#) [e](#) [n](#) [in](#)

Коментарі закріплені.

ПОПУЛЯРНІ МАТЕРІАЛИ		ПОПУЛЯРНІ КАТЕГОРІЇ	ФОТОГАЛЕРЕЯ
	В Україні Олігополю Монополізувати Повітряну Тривію	Віна	16
	25 Червня, 2026	Київ	454
	Скандальна Блогерка Алла Через Суд Скасувала Штраф У 5 Млн. Деталі Гучної Справи	Україна	1165
	25 Червня, 2026		
	«Атлетико» Близький До Купівлі Переможиці Ліги Чемпіонів...	Експеримент	227
	25 Червня, 2026		

